

політики України, 23 травня 2014р. URL: <http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/article;jsessionid>

2. Запобігання домашньому насильству і торгівлі жінками. Підручник з проведення тренінгів. – WinrockInternational: Київ, 2001. URL: <http://civic.ua/library/view>.

3. Михайльова К.Г., Богословська І.Г., Борисенко О.С., Головнєва І.В., Гога Н.П. Жінки та влада / *Жінки в Україні*. Київ, 2001. Т. 23. 645 с.

4. Суслова О.І. Аналіз державної політики та нормативно правових актів на відповідність принципу рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. ФОП Москаленко. Київ, 2017. 90с.

5. Харисова С.Ф. Гендерна політика – шлях консолідації суспільства / *Жінка в Україні*. Київ, 2001. Т. 23. 645 с.

6. Фрицький О. Ф., Романюк І.І. Конституційно-правові аспекти забезпечення гендерної рівності в Україні-Молодий вчений, № 5.1 (45.1), травень 2017р.

7. Центр Разумкова. Гендерна рівність і розвиток: погляд у контексті Європейської стратегії України. Заповіт, 2016. 244с.

ОСОБЛИВОСТІ СУБ'ЄКТІВ КОНСТИТУЦІЙНО – ПРАВОВИХ ВІДНОСИН

Фазан В.М., здобувач ступеня вищої освіти бакалавра 2 курсу Навчально-наукового інституту № 3, Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: професор кафедри конституційного права та прав людини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент **Хальота А.І.**

Суб'єкти конституційно-правових відносин – це особи, спільноти людей, органи, організації тощо, які згідно з приписами конституційно-правових норм є носіями суб'єктивних юридичних прав і обов'язків. Суб'єктами конституційного права повинні володіти правоздатністю і дієздатністю.

Суб'єкт конституційного права – це потенційний носій прав і обов'язків, передбачених нормами галузі.

Суб'єкти конституційного права поділяються на дві великі групи:

- 1) фізичні особи;
- 2) суспільні утворення (юридичні особи).

До першої групи суб'єктів відносяться:

а) громадяни – на відміну від депутатів і виборців, громадяни мають не спеціальну, а загальну політичну (конституційну) правоздатність. Обсяг конституційної правоздатності громадян є вихідним і звичайно ширшим, ніж у інших категорій населення.

б) іноземці й особи без громадянства ("не громадяни") – вони теж наділені певними правами і несуть обов'язки.

в) депутати загальнонаціональних представницьких органів – їх конституційна правосуб'єктність має особливий характер і пов'язана з

компетенцією відповідного органу. Депутати – не посадові особи, вони репрезентують представницький орган і водночас є його складовою частиною.

Виділяють також групи депутатів, що мають право:

- а) утворювати парламентські фракції;
- б) звертатись з запитом до уряду;
- в) групової депутатської законодавчої ініціативи.
- г) виборці – мають спеціальну правоздатність (в Італії, наприклад, групи виборців є суб'єктами права законодавчої ініціативи).

До другої групи суб'єктів належать:

а) держава – в суспільних відносинах, що регулюються нормами конституційного права, державі належить особлива роль. Вона виступає в якості регулятора суспільних відносин, перш за все як носій правотворчої влади. Як правило, сама держава не стає однією з сторін цих відносин. Вона встановлює яким повинно бути правовідношення між суб'єктами права і забезпечує виконання прав і обов'язків, що визначають зміст вказаного припису. Інколи держава виступає в якості учасника певних суспільних відносин (наприклад: у відносинах федеративної держави з суб'єктами федерації; правовідносини, пов'язані з громадянством; відносини у сфері судочинства). Держава діє або через державні органи, або через референдум.

б) органи держави як суб'єкти конституційного права наділяються певною компетенцією згідно з покладеними на них завданнями (видання законів, контроль за діяльністю інших органів, виконання законів). В цих відносинах органи держави виступають як:

- носії владних повноважень, або
- підпорядковані суб'єкти, а інколи
- рівноправні учасники договірних відносин.

в) територіальні спільноти – реалізують свої права або через свої органи, або безпосередньо шляхом референдуму.

г) політичні партії – порівняно недавно стали наділятися правосуб'єктністю (інституціоналізуватись). Їх правовий статус визначається:

- а) в конституціях (Франція);
- б) в законах про політичні партії (Німеччина, Болгарія);
- в) в інших законах (Мексика – закон про вибори).
- г) професійні спілки. Правосуб'єктність профспілок визначається конституціями (ст.39 Італія, ст.28 Японія) або звичайними законами.

д) церква (в деяких країнах) – у Великобританії монарх – глава церкви і призначає духовних лордів у палату лордів; церква наділяється правом законодавчої ініціативи з питань її діяльності.

Інші науковці до суб'єктів конституційно-правових відносин відносять такі найбільш поширені види суб'єктів:

- 1) спільноті (народ, нація, національні меншини, корінні народності, територіальні громади тощо);
- 2) держава, органи державної влади та органи місцевого самоврядування, депутати, службові та посадові особи;
- 3) політичні партії, громадські організації та блоки (асоціації);
- 4) громадяни України, Іноземці, особи без громадянства, жителі, біженці;

- 5) підприємства, установи, організації;
- 6) міжнародні органи і організації;
- 7) органи самоорганізації населення;
- 8) засоби масової інформації (ЗМІ).

Важливим учасником конституційних правовідносин в Україні нині є й релігійні організації їх функціонування у суспільстві має об'єктивний характер і сприяє задоволенню релігійних потреб людей. При цьому церкви і релігійні організації в Україні відокремлені від держави, а школа - від церкви. Жодна релігія не може бути визнана державою як обов'язкова.

Наступним суб'єктом конституційно-правових відносин є фізичні особи - громадяни України, іноземці, особи без громадянства та біженці Відповідно до ст. 1 Закону України "Про громадянство України" 2001 р. громадянин України - це особа, яка набула громадянство України в порядку передбаченому законами України та міжнародними договорами України; іноземець - особа, яка не перебуває в громадянстві України і є громадянином (підданим) іншої держави або держав; особа без громадянства - особа, яку жодна держава відповідно до свого законодавства не вважає своїм громадянином..

Суб'єктами конституційно-правових відносин також є підприємства, установи, організації незалежно від форм їх власності Традиційно ці суб'єкти відносяться правознавцями виключно до учасників господарсько-правових відносин, але конституційне законодавство України визначає їх і як суб'єктів конституційних правовідносин. Наприклад, п. 6 ст. 13 Закону України "Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини" 1998 р. передбачає можливість виникнення конституційно-правових відносин між омбудсманом та вище зазначеними суб'єктами.

Суб'єктами конституційно правових відносин є також міжнародні органи та організації. Зокрема, важливий вплив на перебіг референдної кампанії в 2000 р. та конституційної реформи 2009 р. в Україні мав моніторинговий комітет ПАРС Європейської комісії "За демократію через право", більш відомий як "Венеціанська комісія".

До суб'єктів конституційно-правових відносин також необхідно відносити органи самоорганізації населення - жителів певного регіону, об'єднання населення за місцем проживання, трудові колективи, колективи виборців, релігійні громади, асоціації міст і місцевих влад тощо. Коло цих суб'єктів є досить широким, а їх функції, як правило, законодавчо не визначені.

На сьогодні ні у кого не викликає сумніву конституційна правосуб'єктність засобів масової інформації як повноцінних учасників конституційно-правових відносин. Саме ЗМІ на сьогодні формують громадську позицію всіх суб'єктів конституційно-правових відносин, загострюють найбільш актуальні проблеми суспільного та державного будівництва.

Нині утверджуються й інші суб'єкти конституційних правовідносин. До прикладу, лобісти і утворення лобістів⁵⁰. Закріплення їх правового статусу передбачене Концепцією проекту Закону України "Про вплив громадськості на прийняття нормативно-правових актів", затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22 квітня 2009 р. № 448-р. Існують й інші суб'єкти конституційно-правових відносин.

Із суб'єктами конституційно-правових відносин тісно пов'язаний інший елемент складу конституційно-правових відносин - права і обов'язки учасників конституційно-правових відносин. Права учасників конституційно-правових відносин полягають у можливості певної діяльності або поведінки, набуття, володіння, користування певними політичним та Іншими цінностями. Також можна погодитись і з твердженням Ю. В. Данилюка, що конституційне правовідношення є вольовим відношенням, у якому загальна воля, виражена в нормі права, є волею його учасників.

Список використаних джерел

1. Конституційне право України: Підручник / За заг. Ред.. В.Л. Федоренка. – 4-е вид., перероб. і доопр.; перемою проф. В.М.Шаповала. – К., 2012.
2. Конституційне право України: підручник / В. І. Чушенко, І. Я. Заяць. – Вид. 2-ге допов. і перероб. Київ: Ін юре, 2009.
3. Конституційне право України: навч. посіб. / Ю. Г. Барабаш, Л. К. Байрачна, І. І. Дахова та ін. ; за заг. ред. Ю. Г. Барабаша. Харків: Право, 2012.
4. Конституційне право України: [підруч. для студ. вищ. навч. закл.] / В. Ф. Погорілко, В. Л. Федоренко; М-во освіти і науки України, М-во юстиції України. 2-ге вид., переробл. та доопрац. Київ: Всеукр. асоц. видавців «Правова єдність»: Алерта: КНТ: ЦУЛ, 2010.
5. Конституційне право України. Академічний курс: Підручник: У 2 т. Т 2. / За загальною редакцією Ю.С. Шемшученка. Київ: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2008.
6. Конституційне право України. Повний курс [Текст]: навч. посіб. / О. В. Совгіря, Н. Г. Шукліна. - 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: Юрінком Інтер, 2012.

ПИТАННЯ СПІВВІДНОШЕННЯ ПРИНЦИПУ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА ТА ВЕРХОВЕНТВА ЗАКОНУ

Хальота А.І., професор кафедри конституційного права та прав людини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

Своєрідним еквівалентом концепції правової держави є ідея панування (верховенства) права, поширена в англomовних країнах. Сучасне розуміння цієї ідеї багато в чому зумовлене змістом концепції, сформульованої в кінці ХІХ ст. відомим британським державознавцем А. Дайсі. Він сприймав панування права як його верховенство, протиставлене адміністративному свавілля. Водночас у пануванні права А. Дайсі вбачав рівність перед законом, або рівну підлеглість усіх одним і тим самим законам. Нині концепція А. Дайсі не втратила своєї привабливості для багатьох авторів. Але їхні оцінки панування права ширші за змістом. У розробці своїх концепцій сучасні автори застосовують різні підходи, хоч майже завжди ідея панування права пов'язується з визнанням існування широкого кола прав і свобод, їх процесуальних гарантій та демократичних принципів судочинства. Послідовники А. Дайсі вважають, що органи державної влади повинні не тільки діяти відповідно